

สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี*

กมลรัตน์ เทอร์เนอร์**

สมพร รักความสุข**

จิตภา เรือนใจมั่น**

จิตรา สุขเจริญ**

อัญญมล สุริยานิมิตรสุข**

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามปลายเปิด และการสนทนากลุ่ม ที่มีแนวคำถามเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างคืออาจารย์จำนวน 38 คนและนักศึกษาพยาบาลจำนวน 517 คน ในปีการศึกษา 2557 การสนทนากลุ่มใช้อาจารย์พยาบาลจำนวน 16 คน และนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 - 4 จำนวน 36 คน โดยเลือกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย นำเสนอใน 2 ประเด็นหลักคือ สภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันและการจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นในการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา ด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน แบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านวิธีการสอน นักศึกษาและอาจารย์มีความเห็นตรงกันว่าอาจารย์ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายแต่วิธีที่ใช้มากที่สุดคือ การบรรยาย 2) ด้านความเข้าใจในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษา ส่วนใหญ่ไม่รู้จักคำนี้มาก่อน สำหรับอาจารย์มีทั้งกลุ่มที่บอกว่ารู้จักเล็กน้อย และกลุ่มที่บอกว่า รู้จักและใช้ในการสอนนักศึกษาบ้างแล้ว 3) ด้านทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล ตามกรอบแนวคิดของ Trilling และ Fadel นักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้ทักษะของตนเองแต่ละทักษะในระดับดี ยกเว้นทักษะการอ่าน ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ และทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่บอกว่ายังมีน้อย ด้านการจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นในการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล ตามความคิดเห็นของนักศึกษา ประกอบด้วย วิธีการเรียนรู้จากสถานการณ์จำลองการแก้ปัญหา คุณลักษณะของผู้สอน เทคนิคการสอนของอาจารย์ สภาพห้องเรียน และสื่อทัศนูปกรณ์และการให้ความสำคัญกับทักษะที่เป็นจุดอ่อนหรือเป็นปัญหาของนักศึกษา และการบริหารจัดการ ส่วนอาจารย์เห็นต้องปรับ วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยส่งเสริมแต่ละทักษะ และต้องพัฒนาศักยภาพของผู้สอนเพื่อให้สามารถใช้วิธีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 ให้กับนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : สภาพการจัดการเรียนการสอน; นักศึกษาพยาบาล; ทักษะศตวรรษที่ 21

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

เพื่อส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี

**วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี; อีเมลติดต่อ: kmrturmer@gmail.com

The Pedagogical Situation Fostering 21st Century Skills of Nursing Students at Boromarajonani College of Nursing, Chon Buri*

Kamolrat Turner**

Somporn Rakkwamsuk**

Jidapha Ruanjaiman**

Jitra Sukgaroen**

Thunyamol Suriyanimiitsuk**

Abstract

A qualitative research study was designed to investigate the pedagogical situation fostering 21st century skills of nursing students at Boromarajonnnani College of Nursing, Chon Buri, as perceived by the nursing students and instructors of the college. The data were collected using an open-ended questionnaire and focus group with semi-structured questions. The questionnaires were completed by 38 instructors and 517 nursing students in Academic Year 2014. The participants for focus group included 16 nursing instructors and 36 nursing students from Years 1 to 4 who were willing to participate in the study. Content analysis was used for data analysis.

The results are presented in 2 main themes, namely the current pedagogic situation and desirable pedagogic strategies fostering 21st century skills of the nursing students. The current pedagogic situation covered 3 main issues including teaching methods, comprehension on 21st century skills, and 21st century skills of the nursing students. Both students and instructors agreed that various teaching methods were used but the main method used was lecturing. A majority of the students did not know 21st century skills while the instructors revealed that some of them knew about 21st century skills superficially and others knew and to some extent applied it to their teaching activities. Most of the students perceived that they had adequate 21st century skills according to Trilling & Fadel's framework, except the skills of reading and writing English, creativity, and innovative thinking. The students suggested the college to use simulation-based learning, improve characters and teaching techniques of the instructors, provide adequate learning facilities, and increase the focus on the low scoring skills in order to foster 21st century skills of the nursing students. The instructors commented that teaching methods needed to be changed in order to increase the 21st century skills of the students. Faculty development for 21st century pedagogic and teaching strategies was also necessary.

Keywords : Pedagogy Situation; nursing students; 21st century skills

* This article is a part of the study Development of a teaching/learning model to promote 21st century skills of the nursing students at Boromarajonani College of Nursing Chonburi

** Boromarajonani College of Nursing, Chonburi; e-mail : kmrtturner@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ในทุก ๆ มิติอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม และสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ ประชาคมโลกต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาจึงต้องปรับกระบวนการทัศน์ เพื่อเตรียมผู้สำเร็จการศึกษาให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน และพร้อมจะออกไปประกอบอาชีพต่อไป สามารถดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 ซึ่งทักษะสำคัญที่ต้องมีคือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill)¹ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้ามสาระวิชา ไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิต การเรียนรู้จึงควรเกิดจากการค้นคว้าเองของผู้เรียนโดยมีครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้²

ในการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 5³ ได้กล่าวถึงระบบการศึกษาของบุคลากรด้านสุขภาพของไทยในปัจจุบันว่ายังขาดความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับพลวัตของระบบสุขภาพและสังคม ทำให้เกิดผลกระทบต่อการผลิตบุคลากรให้มีความพร้อมทั้งความรู้ เจตคติ ทักษะที่จำเป็นในสังคมโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 21 จึงมีมติให้คณะกรรมการกำลังคนด้านสุขภาพแห่งชาติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจขึ้นมา เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์สู่แนวทางปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายด้านคุณภาพของการบริการในทุกกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของชาติที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนที่ยั่งยืนและพัฒนา “ทักษะ” (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาตามตำรา ทักษะที่มีควรครอบคลุม 3 กลุ่มได้แก่ ทักษะพื้นฐานคือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะการทำงานคือทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร และทักษะเฉพาะอาชีพ คือทักษะเบื้องต้นของอาชีพที่ สนใจ

ตลอดจนทักษะการดำรงชีวิตสมัยใหม่⁴

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงมีการกำหนดแนวทางการยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ซึ่งพัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills)⁵ และสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษาคือการจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อการปรับตัวให้อยู่ในท้องถิ่น ทั้งในระดับประเทศชาติ อาเซียน และระดับโลก⁶

Trilling & Fadel⁷ ได้พัฒนาและสร้างกรอบแนวคิดการปรับกระบวนการจัดการศึกษา โดยนำเสนอแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย การเรียนรู้ 3Rs x 7Cs โดย 3Rs คือ Reading (การอ่าน) (W) Riting (การเขียน) และ (A) Rithmetic (คณิตศาสตร์) ส่วน 7Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) และ ทักษะด้านอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills)

การจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 จึงควรมีการปรับให้เหมาะสม ซึ่งการเรียนวิชาในห้องเรียนยังไม่ใช่การเรียนรู้ที่แท้จริง ยังเป็นการเรียนแบบสมมติ ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teacher) เป็นผู้ฝึก (Coach) โดยออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุด เนื่องจากการเรียนใน

สภาพจริง จะได้การเรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างกว่าสภาพสมมติ⁸ สถาบันการศึกษา จึงควรมีหลักสูตรแบบให้ลงมือปฏิบัติจริง (Project –based Curriculum) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เผชิญกับปัญหาในโลกที่เป็นจริงและมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันที่เป็นจริง

สถาบันการศึกษาพยาบาล มีภารกิจหลักสำคัญในการผลิตบัณฑิตสาขาพยาบาลที่มีคุณภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทบทวนและมีการปรับเปลี่ยนวิธีการและรูปแบบการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาบัณฑิตให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของโลกแห่งศตวรรษที่ 21 โดยจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้บัณฑิตมีทักษะ 3Rs และ 7Cs ตามกรอบแนวคิดของ Trilling & Fadel⁷ ซึ่งจะทำให้บัณฑิตสามารถปฏิบัติงานท่ามกลางกระแสดความต้องการของผู้รับบริการ และการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีสมรรถนะในการทำงานที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยเฉพาะวิวัฒนาการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อระบบบริการสุขภาพ⁹ ได้อย่างมีคุณภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ที่ครอบคลุมทุกด้านในการศึกษาพยาบาลยังมีน้อยโดยเฉพาะในประเทศไทยจะพบบางเรื่องเท่านั้นเช่น เทคโนโลยีและนวัตกรรม¹⁰ การใช้สารสนเทศ¹¹ คณะผู้วิจัยวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการเรียนการสอนให้สามารถผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 จึงต้องการที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรีในปีการศึกษา 2557 จึงทำการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันและการจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นในการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์โดยได้ข้อมูลจากการใช้คำถามปลายเปิดและใช้การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลที่สอดคล้องตรงประเด็นมาก

ที่สุด และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ หาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนที่ส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และครอบคลุมตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สามารถดำรงชีวิตได้โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นบัณฑิตพยาบาลที่สามารถดูแลผู้รับบริการและประชาชนได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน และการจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นในการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาที่ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือนักศึกษาและอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบ่งออกเป็นกลุ่มที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามปลายเปิดได้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 4 ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 และอยู่ในวิทยาลัย ณ ขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 517 คน และอาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานที่วิทยาลัย จำนวน 38 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกให้ความสำคัญต่อผู้ให้ข้อมูล (Key informants) โดยใช้การเลือกแบบตามคุณสมบัติ (Criterion Based Selection) คือเลือกผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรง ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลในเรื่องที่ต้องการศึกษาได้ดีที่สุด¹² จากผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม คือ นักศึกษา และอาจารย์พยาบาล ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นอย่างดี และกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักศึกษา เป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1-4 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ศึกษาอยู่ในปีการ

ศึกษา 2557 จำนวน 36 คนและยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย โดยแบ่งกลุ่มตามระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม คือ 1) กลุ่มคะแนนเฉลี่ยสูง (GPA = 3.35 ขึ้นไป) 2) กลุ่มคะแนนเฉลี่ยปานกลาง (GPA = 2.67-3.34) และ 3) กลุ่มคะแนนเฉลี่ยต่ำ (GPA = 2.00-2.67) กลุ่มละ 3 คน คิดเป็น 9 คน/กลุ่ม/ชั้นปี รวม 4 กลุ่ม สำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มอาจารย์เป็นอาจารย์ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานตามพันธกิจของการอุดมศึกษาที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 16 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย กลุ่มละ 8 คน โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วย อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ ภาควิชาการพยาบาลเด็ก ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนและจิตเวช ภาควิชาพื้นฐานการพยาบาล และยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล¹³ เฉพาะส่วนที่เป็นข้อความที่ถามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนปัจจุบันและการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นต่อการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการรวบรวมวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2. แนวคำถามการสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น แนวคำถามการสนทนากลุ่มอาจารย์ (Semi-structured interview) เรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จำนวน 8 ข้อ และแนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับนักศึกษาพยาบาลเรื่องการจัดการเรียนการสอนปัจจุบันและการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Trilling และ Fadel⁷

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปลายเปิดโดยการเขียน

2. ผู้วิจัยประสานกลุ่มตัวอย่าง นัดวัน เวลา สถานที่ในการสนทนากลุ่มอาจารย์ 2 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน กลุ่มนักศึกษาพยาบาล 4 กลุ่ม กลุ่มละ 9 คน โดยใช้แนวคำถามการสนทนากลุ่มอาจารย์และนักศึกษา ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันที่ส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในขณะที่สนทนา มีการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมสนทนา บรรยากาศในระหว่างการสนทนา จัดบันทึกข้อมูลการสนทนา และบันทึกเทปในระหว่างการสนทนา ใช้ระยะเวลาการสนทนากลุ่มละประมาณ 45-60 นาที

3. นำเทปการสนทนาไปถอดเทปบันทึกเสียงคำต่อคำ (verbatim transcription)

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี เลขที่ จว. 07/2557 การดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะบอกปฏิเสธหรือปฏิเสธรวมทั้งถอนตัวจากการเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยไม่เกิดผลใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูล และข้อมูลจะนำเสนอในภาพรวมไม่เปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยการจัดกลุ่มคำที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกัน โดยการใส่รหัสและจัดหมวดหมู่ข้อมูล และกำหนดประเด็นหลัก (Theme)¹⁴

การสร้างที่น่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ ลินคอล์นและกูปา¹⁵ ในการสร้างที่น่าเชื่อถือและหาคุณภาพของเครื่องมือ (Trustworthiness) ดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือ(Credibility) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มไปให้ผู้ให้ข้อมูลยืนยันความถูกต้องข้อมูล

2. การพึ่งพากับเกณฑ์อื่น (Dependability) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์และนำประเด็นที่ได้มาทวนสอบร่วมกับผู้ร่วมวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ

3. การนำข้อมูลไปใช้ (Transferability) โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อการบรรยายรายละเอียดต่างๆ ของการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล และขั้นตอนต่างๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน

4. การยืนยันข้อมูล (Confirmability) โดยผู้วิจัยมีการบันทึกแหล่งที่มาของข้อมูลไว้เป็นหลักฐานโดยการใส่รหัสเบื้องต้นในการจัดเก็บบทสนทนากลุ่ม มีการจดบันทึกภาคสนาม (field note) ในขณะสนทนากลุ่ม เพื่อสามารถอ้างอิงและตรวจสอบข้อมูลซ้ำได้ตลอดเวลา

ผลการวิจัย

นำเสนอเป็น 2 ส่วนคือ สภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน และการจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นในการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล

ส่วนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันตามความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ นำเสนอใน 3 ประเด็น ดังนี้

1.1 ด้านวิธีการสอน ตามความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่า วิธีที่อาจารย์สอนมีหลากหลายวิธีและที่นำมาใช้มากที่สุดคือ การบรรยาย รองลงมา ได้แก่ การมอบหมายงาน การแสดงบทบาทสมมติ การเรียนภาคทดลอง/ปฏิบัติ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนการสอนแบบ Story line การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก และการเรียนการสอนแบบต่อภาพ (Jigsaw) ดังตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากการสนทนา เช่น

“ชอบการสอนแบบเลคเชอร์ เพราะดีตรงที่เรารู้เนื้อหาแน่นอนว่าจะสอนอะไร มีเอกสารให้ รู้เรื่องที่เรา

เรียนเรื่องนี้ เราก็จะฟังตาม จดเพิ่มเติมตามที่อาจารย์สอนแต่บางทีก็รู้สึกเบื่อ และง่วงนอนถ้าฟังนานๆ” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2)

“อาจารย์จะสอนแบบมีกิจกรรมกลุ่ม ... เราจะเข้าใจได้ง่ายกว่า รู้เรื่องมากขึ้น” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2)

“Role play มันทำให้การเรียนการสอนสนุกมากขึ้นไม่น่าเบื่อ ไม่จำเจ เวลาเราเรียน เราจะไม่รู้สึกง่วงหรือรู้สึกเหนื่อย จะรู้สึก alerts ตลอดเวลา” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4)

“ชอบเรียนภาคทดลองในห้อง lab ค่ะ ...เราได้ลงมือปฏิบัติ จึงไม่ค่อยน่าเบื่อ” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1)

“วิชาการผดุงครรภ์ อาจารย์จะแนะนำเว็บไซต์ที่น่าสนใจเกี่ยวกับการดูแลมารดาหลังคลอด แล้วเราก็เข้าไปศึกษาดูด้วยตัวเองได้” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4)

“ชอบเรียนแบบ Story line มันได้เห็นภาพชัดเจนค่ะ ชอบดูการแสดงของเพื่อนมันทำให้เราจำง่ายขึ้น เข้าใจง่าย และทำให้เราได้คิดสร้างสรรค์ด้วย” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2)

“หนูชอบเรียนแบบจิ๊กซอว์ค่ะ รู้สึกว่าสนุกกว่านั่งเรียนในห้องเรียนทั่วไปค่ะ” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3)

สำหรับ ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับด้านวิธีการสอน พบว่า อาจารย์ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากนักศึกษา และวิธีที่อาจารย์นำมาใช้รองลงมา ได้แก่ แผนผังความคิด (mapping) กรณีศึกษา (case study) Story line การเขียนบันทึกการเรียนรู้และการใช้โครงงาน เป็นต้น ตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากอาจารย์ เช่น

“ส่วนใหญ่ก็จะสอนโดยการบรรยาย คิดว่าเป็นวิธีที่สะดวกที่สุด” (อาจารย์1)

“ปกติก็จะสอนแบบบรรยายในคลาสธรรมดา ค่ะสะดวกดี” (อาจารย์2)

“เริ่มการสอนโดยใช้ mapping นักศึกษาบอกว่าเข้าใจมากขึ้น ...” (อาจารย์3)

“case study ...เป็นการฝึกให้นักศึกษาเกิดการคิดวิเคราะห์” (อาจารย์4)

“เรามอบหมายให้นักศึกษาเขียนบันทึกการเรียนรู้ทุกวันเขาต้องมีการทบทวนการทำงานของตัวเอง มีกระบวนการคิดว่าตัวเองทำงานแต่ละวัน” (อาจารย์5)

1.2 ด้านความเข้าใจในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นักศึกษาส่วนใหญ่บอกว่าไม่เคยรู้จักคำนี้มาก่อน ส่วนอาจารย์มีการรับรู้แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่เคยได้ยินได้รู้จักมาบ้างแต่ไม่ลึกซึ้ง และกลุ่มที่บอกว่า รู้จักและใช้ในการสอนนักศึกษาอยู่บ้างแล้ว สำหรับกลุ่มที่พอรู้จักบ้าง จะได้ข้อมูลจากการอ่านเอกสารที่ได้รับแจกมาหรือจากการไปประชุมสัมมนา ส่วนกลุ่มอาจารย์ที่รู้จักและใช้ในการสอนนักศึกษาอยู่บ้างแล้ว ส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอนที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนมากขึ้น ตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากอาจารย์

1.3 ด้านทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล ตามกรอบแนวคิดของ Trilling และ Fadel⁷ ประกอบด้วยการเรียนรู้ 3Rs และ 7Cs จากการสนทนากลุ่มนักศึกษาพยาบาล โดยการพูดคุยแต่ละทักษะตาม 3Rs และ 7Cs พบว่านักศึกษาในแต่ละชั้นปีมีการรับรู้ในแต่ละทักษะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

1.3.1 3Rs : ทักษะการอ่าน (Reading) ด้านภาษาไทยนักศึกษาส่วนใหญ่บอกว่ามีทักษะการอ่านค่อนข้างดี ส่วนภาษาอังกฤษ ยังไม่ค่อยมีความมั่นใจ ทักษะการเขียน (W) Riting) นักศึกษาส่วนใหญ่ บอกว่า มีทักษะการเขียนภาษาไทยอยู่ในระดับดี สามารถเขียนได้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย แต่มีข้อบกพร่องในการเขียนเพื่อสื่อสารให้ตรงประเด็น และสำนวนการเขียนยังไม่สละสลวย สำหรับทักษะการเขียนภาษาอังกฤษพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของตนเองนั้นอยู่ในระดับต่ำ ทักษะคณิตศาสตร์ ((A)Rithmetics) ส่วนใหญ่บอกว่าไม่มีปัญหา ดังตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากการสนทนา เช่น

“สำหรับหนูทักษะด้านการอ่านภาษาไทยได้คะแนน แต่สำหรับการอ่านภาษาอังกฤษพื้นฐานไม่ค่อยแน่น คงต้องพัฒนาอีกมาก” (นักศึกษพยาบาลชั้นปีที่ 2)

1.3.2 7Cs: ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ส่วนใหญ่นักศึกษาบอกว่าตนเองมีทักษะนี้พอสมควร โดยเฉพาะในชั้นปีสูงๆ ค่อนข้างมั่นใจในตนเอง ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) มีทั้งนักศึกษาที่บอกว่าตนเองมีความคิดสร้างสรรค์ยังไม่ค่อยดีหรือมีน้อย ทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน (Cross-cultural Understanding) นักศึกษาส่วนใหญ่บอกว่า ไม่เป็นปัญหา ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork & Leadership) ส่วนใหญ่นักศึกษาบอกว่าสามารถทำได้ดีในทุกชั้นปี ทักษะด้านการสื่อสาร การรู้เท่าทันสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ (Communication, information & Media Literacy) ส่วนใหญ่สามารถสืบค้นข้อมูลและเลือกใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ได้เหมาะสม ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy) ไม่ค่อยมีปัญหา ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career & learning self-reliance) นักศึกษาบอกว่า สามารถปรับตัวได้ดี มีบ้างเล็กน้อยที่ยังมีการสับสนกับบทบาทของตนเองเหมือนกัน ตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากการสนทนา เช่น

“การคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา คิดว่าตัวเองมีพอสมควร เพราะเวลาจะคิดแก้ปัญหา ก็จะพยายามหาเหตุผล หาหลาย ๆ วิธีที่เราคิดได้ เราก็จะหาเหตุผล เราจะทำอย่างไร เพราะเหตุผลอะไร” (นักศึกษพยาบาลชั้นปีที่ 4)

“หนูมีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์น้อยค่ะ เหมือนกับว่าชีวิตถูกตีกรอบตั้งแต่เด็กจนถึงตอนนี้ค่ะ เพราะแม่เลี้ยงแบบตีกรอบไว้ให้ พอโตขึ้นมามาอยู่ในวิทยาลัยทำอะไรก็ได้ แต่ว่าตีกรอบไว้แค่นี้ ความคิดสร้างสรรค์จะทำโน่นทำนี่จึงไม่ค่อยมี อาจไม่ค่อยกล้าคิดด้วย เพราะเคยลองทำเมื่อตอนเด็ก ๆ แล้วมันเหมือนกับ

ถูกดู ฟังใจ เลยไม่กล้าทำเลยคะ” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2)

“ทักษะด้านการร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ผู้นำ อันนี้หนูมีความสามารถเป็นผู้นำเพื่อนได้ สังเกตตนเองจากการฝึกภาคชุมชนก็เป็นหัวหน้ากลุ่มสามารถนำทีมตนเอง ประสานงานให้งานลุล่วงได้ด้วยดีคะ” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4)

“เรื่องการสื่อสาร คงเป็นเพราะตั้งแต่ปี 1 ที่เข้ามา หนูจะได้เป็นผู้ประสานงานรายวิชาตลอดจนปี 4 เวลาใกล้เกลี่ยหรือมีปัญหาอะไรกันเพื่อนก็จะให้หนูเป็นคนไปคุย ว่าเราจะเข้าใจที่จะสื่อสารกับคนอื่นได้มากกว่า” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4)

“ด้านคอมพิวเตอร์เป็นระดับเชี่ยวชาญ เพราะสามารถเล่นโปรแกรมอะไรได้หลายอย่างเป็นคนที่ชอบเล่นคอมพิวเตอร์มาตั้งแต่เด็ก ๆ โปรแกรมใหม่อันไหนที่ทำไม่ได้ก็เรียนรู้แป๊บเดียวก็จะได้ เรียนรู้ได้เร็ว เช่น Photoshop ทำหนังสือ ทำเพลง ตัดเพลงสบายมาก” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4)

“การฝึกปฏิบัติมันฝึกให้เราเรียนรู้ และต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลาคะ ...เราก็ได้ฝึกได้ทำมากขึ้นก็จะเก่งขึ้นคะ” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3)

ส่วนที่ 2 การจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นในการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์

2.1 การจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็น ในการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของนักศึกษา นำเสนอเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

2.1.1 วิธีการเรียนรู้จากสถานการณ์จำลองการแก้ปัญหา ซึ่งนักศึกษากล่าวว่า ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจกระบวนการคิดและมีแบบอย่างในการนำไปใช้ได้เมื่อเจอสถานการณ์ที่เป็นจริง

2.1.2 คุณลักษณะของผู้สอน ที่นักศึกษาพอใจ ได้แก่ การใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย น้ำเสียงน่าฟัง ไม่พูดเร็วเกินไป มีการเล่าเรื่องหรือยกตัวอย่างประกอบ ไม่ดูให้อิสระไม่ปิดกั้นทางความคิด และมีการ

เคลื่อนไหวร่างกาย/ท่าทางที่เหมาะสม

2.1.3 เทคนิคการสอนของอาจารย์ นักศึกษาจะให้ความสนใจเรียนมาก ถ้ามีการใช้สื่อวิดีโอ หนังสือ เพลง หรือภาพเคลื่อนไหว ขณะสอน แล้วนำมาเชื่อมโยงกับเรื่องที่เรียน รวมทั้งมีการสรุปเนื้อหา สาระเป็น concept สั้น ๆ ง่ายต่อการเข้าใจหลังจบการสอนของอาจารย์ในแต่ละครั้ง จะช่วยให้นักศึกษามีความเข้าใจมากขึ้นและสนุกกับการเรียน ไม่น่าเบื่อ

2.1.4 สภาพห้องเรียน และสื่อทัศนูปกรณ์ นักศึกษาต้องการห้องเรียนที่เป็นระดับ (stage) ช่วยในการมองเห็นข้างหน้าชัดเจนและไม่ทำให้หลับง่าย รวมทั้งมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ ในบางครั้งสัญญาณจะหลุดง่ายทำให้ไม่สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้ทันที ถ้าสัญญาณดีจะรู้สึกว่าการเรียนแบบค้นคว้าจะสนุกมากขึ้น

2.1.5 การให้ความสำคัญกับทักษะที่เป็นจุดอ่อนหรือเป็นปัญหาของนักศึกษา เช่น ทักษะด้านภาษาอังกฤษ นอกจากนักศึกษามีการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองแล้ว ควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านภาษาอังกฤษเพิ่มเติม เช่น จัดติวเสริมทักษะภาษาอังกฤษโดยครูต่างชาติ จัดกิจกรรมนอกเวลาวิชาการที่ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษแบบสนุกสนาน และแบ่งเป็นกลุ่มตามระดับความรู้ภาษาอังกฤษ การสอดแทรกการใช้ภาษาอังกฤษเข้ากับการเรียนการสอน ส่วนทักษะด้านอาชีพ ควรมีห้องฝึกทักษะทางการพยาบาลที่เปิดกว้าง พร้อมให้บริการกับนักศึกษาเข้าไปฝึกทักษะทางการพยาบาลเมื่อนักศึกษาต้องการหรือเมื่อมีเวลาว่าง ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ควรมีการสอดแทรกในเนื้อหาที่เรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างชาติและความเชื่อมโยงกับการพยาบาล และทักษะการอ่านสรุป ควรมีการฝึกอ่านจับใจความสำคัญ และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว

2.1.6 การบริหารจัดการ โดยเฉพาะด้านการจัดตารางการเรียนไม่ควรจัดตารางเรียนที่แน่นเกินไป หรือให้งานกลุ่มหลายชิ้น ตลอดจนไม่ควรกำหนดส่งชิ้นงานในเวลาใกล้เคียงกัน หรือตรงกัน เพื่อให้นักศึกษา

มีการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย และเรียนอย่างมีความสุข

2.2 การจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็น ในการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์ นำเสนอเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.2.1. ด้านวิธีการสอน/กิจกรรมการเรียนการสอนที่ควรมีในแต่ละทักษะ มีดังนี้

1) ทักษะการอ่านภาษาไทย กิจกรรม ได้แก่ การให้อ่านบทความงานวิจัย สรุปประเด็นและนำเสนอ สัมมนา การโต้วาที่ระดับชาติ การให้อ่านหนังสือจำนวนมากไม่เน้นวิชาการ เน้นการใช้ภาษาไทยและการอ่านออกเสียง

2) ทักษะอ่านภาษาอังกฤษ กิจกรรมได้แก่ ควรให้อ่านบทความงานวิจัยสรุปประเด็นและนำเสนอ สืบค้น อ่านและนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ เล่นเกมส์ อ้างอิงวิจัยเป็นภาษาอังกฤษ พูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและวิชาการ อ่าน paper และกล่าวสุนทรพจน์เป็นภาษาอังกฤษ

3) ทักษะทางคณิตศาสตร์ กิจกรรมได้แก่ ควรให้ทำโจทย์สถานการณ์ เล่นเกมเกมสาธิต ทดสอบ ศึกษาด้วยตนเอง ทำแบบฝึกหัด Brain storming

4) ทักษะด้านคิดอย่างวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา กิจกรรมได้แก่ ควรให้มีการวิเคราะห์กรณีศึกษา ฝึกปฏิบัติจริง เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก สะท้อนคิด สอบปากเปล่า

5) ทักษะด้านคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม กิจกรรมได้แก่ ควรให้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์งานและนวัตกรรมจากการเรียนการสอน ทำโจทย์สถานการณ์ ฝึกปฏิบัติจริง

6) ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม กิจกรรม ได้แก่ การศึกษาสภาพจริง บรรยาย ศึกษาดูงาน ศึกษาภาคสนาม กรณีศึกษา สะท้อนคิด บทบาทสมมติ แลกเปลี่ยนนักศึกษา และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างศาสนากับเพื่อนและผู้ป่วย

7) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ กิจกรรมได้แก่ ให้ทำโครง

งาน สัมมนา เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก อภิปรายกลุ่มย่อย มอบหมายให้ทำงานกลุ่ม ระดมสมอง การศึกษาภาคสนาม ทำรายงานกลุ่ม ศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย กระบวนการกลุ่ม การศึกษาสภาพจริง การศึกษาภาคสนาม

8) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ กิจกรรมได้แก่ อภิปรายกลุ่มย่อย วิเคราะห์กรณีศึกษา ศึกษาด้วยตนเอง ทำโครงการบรรยาย สัมมนา แพลนผังความคิด นำเสนอรายงาน ประชุมปรึกษาการพยาบาล บทบาทสมมติ การศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย

9) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กิจกรรมได้แก่ ศึกษาด้วยตนเอง สาธิต นำเสนอรายงาน การศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย การศึกษาภาคสนาม แพลนผังความคิด เกม สัมมนา

10) ทักษะด้านอาชีพและทักษะด้านการเรียนรู้ กิจกรรมได้แก่ การศึกษาสภาพจริง การศึกษาภาคสนาม ทดลอง ศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย ประชุมปรึกษาการพยาบาล สาธิต ศึกษาด้วยตนเอง สถานการณ์จำลอง

2.2.2 ด้านการพัฒนาความรู้ และทักษะสำหรับอาจารย์เพื่อส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 แก่นักศึกษา ซึ่งเรื่องที่ต้องพัฒนา ได้แก่ หลักการเรียนการสอนวิธีต่าง ๆ

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยเสนอโดยเรียงตามประเด็นหลักที่พบทั้ง 4 ประเด็น ดังนี้

1. สภาพการเรียนการสอนปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ในภาพรวม พบว่า วิธีสอนใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่ อาจเนื่องมาจากการบรรยายเป็นจุดเริ่มต้นของการสอนใช้เวลาน้อย เป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนซึ่งผู้สอนก็รู้สึกสบายและง่ายในการนำเสนอสิ่งที่ตนเองรู้หรือถนัดอยู่ก่อนแล้วไม่ต้องไปขอความร่วมมือ

จากผู้อื่นเหมือนการสอนกลุ่มย่อย แต่ปัญหาที่พบคือผู้เรียนได้เรียนรู้น้อยกว่าที่คาดหวังไว้มาก ถึงแม้ว่าครูจะมีความรู้มากมายเพียงใดก็ตาม¹⁶ จึงต้องมีการสอนแบบอื่นๆ เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงและมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการสอนแต่ละวิธี พบว่า แม่นักศึกษาบางส่วนชอบการบรรยาย แต่ส่วนใหญ่จะชอบวิธีการสอนที่นักศึกษาได้มีส่วนร่วมกระทำในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การทำงานกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การทดลอง การร่วมคิดวิเคราะห์ในประเด็นปัญหาที่ผู้สอนกำหนดให้เป็นต้น อภิปรายได้ว่า ความสนใจของนักศึกษาต่อการบรรยายมักไม่เกิน 20 นาที โดยความสนใจมากที่สุดจะอยู่ใน 5 นาทีแรก แล้วจะค่อยๆ ลดลงเมื่อเลย 20 นาทีไปแล้ว บางคนก็หลับไปเลย¹⁶ ส่วนการให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมร่วมในการเรียนการสอนเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดตลอดเวลาหรือเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ¹⁷ ผู้สอนจึงควรมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิด และลงมือปฏิบัติทุกครั้งที่มีกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนที่มีความชอบในวิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน เช่น รูปแบบการเรียนรู้ที่เรียกว่า VARK¹⁸ คือเป็นการให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่านการมองเห็น (Visual Learning Style) ผ่านการได้ยิน (Auditory Learning Style) ผ่านการอ่าน/เขียน (Read/Write Learning Style) และผ่านการเคลื่อนไหว (Kinesthetic Learning Style) ที่สอดคล้องกับความถนัดหรือความชอบของผู้เรียนแต่ละบุคคล เป็นต้น

2. ด้านทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความสามารถในแต่ละทักษะได้แก่ 1) ทักษะคณิตศาสตร์ 2) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา 3) ทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ 4) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ 5) ทักษะด้านการสื่อสาร การรู้เท่าทันสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ

6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 7) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ ส่วนทักษะที่มีค่อนข้างน้อย ได้แก่ 8) ทักษะการอ่าน 9) ทักษะการเขียน โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และ 10) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ที่พบในชั้นปีต้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณของกมลรัตน์ เทอร์เนอร์และคณะ¹³ ที่ศึกษาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีน ชลบุรี ในชั้นปีที่ 1-4 พบว่า ทักษะลำดับที่ 1-7 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ส่วนทักษะลำดับที่ 8-10 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะทักษะการอ่าน เขียนภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้ ทักษะที่นักศึกษามีความเข้าใจได้ดี เป็นทักษะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะหลัก 3 ด้านที่จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวคนรุ่นใหม่ ได้แก่ ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี¹⁹ ซึ่งนักศึกษามีความเข้าใจและทำได้ดีอยู่แล้ว ประกอบกับวิทยาลัยมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไว้อย่างเพียงพอ ที่นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว

สำหรับทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ อธิบายได้ว่าการจัดการศึกษาพยาบาลมีทั้งภาคทฤษฎีที่มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย และการฝึกภาคปฏิบัติทำให้นักศึกษามีโอกาสพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การแสดงบทบาทผู้นำและผู้ร่วม โดยเฉพาะในชั้นปีสูงๆ เช่น วิชาการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 เป็นต้น ส่วนทักษะด้านภาษาอังกฤษที่พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจอยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาของกมลรัตน์ เทอร์เนอร์และคณะ²⁰ ในการติดตามสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาล พบว่า ทั้งพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่และผู้ร่วมงานมีความเห็นว่าสมรรถนะภาษาอังกฤษของบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับปานกลางและน้อยและเป็นสมรรถนะที่ได้รับการประเมินต่ำสุด อาจอธิบายได้ว่า การที่คนไทยอ่อนภาษาอังกฤษมาจากหลายสาเหตุ สาเหตุหนึ่งคือระบบการเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่เด็กที่มีการเรียนไม่ถูกต้อง²¹ ดังนั้นจึงควรปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนวิชาภาษา

อังกฤษในหลักสูตร เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยในระดับที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากลตามยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน²²

ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่นักศึกษายังมีความเข้าใจและเกิดทักษะด้านนี้น้อย ส่วนหนึ่งอาจมาจากการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดของนักศึกษาจากการสนทนาที่ว่า “หนูมีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์น้อยค่ะ เหมือนกับว่าชีวิตถูกตีกรอบตั้งแต่เด็กจนถึงตอนนี้ค่ะ เพราะแม่เลี้ยงแบบตีกรอบไว้ให้ พอโตขึ้นมาอยู่ในวิทยาลัยทำอะไรก็ได้ แต่ว่าตีกรอบไว้แค่นั้น ความคิดสร้างสรรค์จะทำโน่นทำนี่จึงไม่ค่อยมี อาจไม่ค่อยกล้าคิดด้วย เพราะเคยลองทำเมื่อตอนเด็กๆ แล้วมันเหมือนกับถูกดุ ฝังใจ เลยไม่กล้าทำเลยคะ” (นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2) ซึ่งนักศึกษาควรได้รับการพัฒนาทักษะด้านนี้ให้มากยิ่งขึ้น

3. สิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา ได้แก่ วิธีการเรียนรู้จากสถานการณ์จำลองการแก้ปัญหา คุณลักษณะของผู้สอน เทคนิคการสอน ห้องเรียน โสตทัศนูปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต การสรุปสาระเป็น concept สั้นง่ายต่อการเข้าใจ อธิบายได้ว่าการเรียนรู้จากสถานการณ์จำลองการแก้ปัญหา ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจกระบวนการคิดและมีแบบอย่างในการนำไปใช้ได้เมื่อเจอสถานการณ์ที่เป็นจริง ด้านคุณลักษณะของผู้สอน เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนพึงพอใจเกิดการเรียนรู้ได้ดี การใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย น้ำเสียงน่าฟัง มีการเล่าเรื่องหรือยกตัวอย่างประกอบ ไม่ดู ให้อิสระไม่ปิดกั้นความคิด มีการเคลื่อนไหว ทำท่าขณะสอนควบคุมอารมณ์ได้ดี ทั้งอารมณ์ดีใจ โกรธ เศร้า หรือหงุดหงิด²³ ส่วนด้านเทคนิคการสอน มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าการเรียนบรรยายเพียงอย่างเดียว ผู้สอนจึงไม่ควรยึดมั่นในวิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียว ควรแสวงหาวิธีที่เหมาะสมกับการสอนแต่ละเนื้อหา²⁴ สำหรับด้านห้องเรียนและสื่อการสอนต่างๆ เป็นปัจจัย

หนึ่งที่สำคัญ เป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนให้นักเรียน การจัดที่นั่งให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ย่อมทำให้ผู้เรียนมีความสุขและสะดวกสบาย²⁵ ส่วนสื่อการสอนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมในหลายๆ รูปแบบ²⁶ สำหรับการที่ผู้สอนมีการสรุปสาระเป็น Concept ที่ง่ายและสั้น จะทำให้นักศึกษาสามารถจดจำในจุดที่ควรเน้นและเข้าใจมากขึ้นกว่าที่จะฟังไปเรื่อยๆ และมีเนื้อหาหลายๆ

4. ด้านที่เป็นจุดอ่อนหรือปัญหาของนักศึกษา ตามที่นักศึกษาให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา จะเห็นได้ว่า มีความครอบคลุมเป็นไปได้ และตรงกับปัญหาที่พบ แสดงว่านักศึกษาเข้าใจและยอมรับส่วนที่ยังเป็นจุดอ่อนของตนเองและต้องการพัฒนาการเรียนของตนเองให้สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมต่อไป

สำหรับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 (3Rx7Cs) ของนักศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์ แบ่งเป็น 3 ประเด็นหลักคือ

1. วิธีการสอน/กิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าวิธีการสอน/กิจกรรม ส่วนใหญ่ในแต่ละทักษะเป็นการให้นักศึกษาลงมือทำหรือปฏิบัติจริงมากกว่าการสอนโดยบรรยาย ซึ่งวิธีการ/กิจกรรมดังกล่าวส่งเสริมให้นักศึกษานอกจากได้รับความรู้แล้วยังได้ฝึกทักษะด้านต่างๆ จากหลากหลายสถานการณ์เกิดทักษะการเรียนรู้ โดยในการศึกษาวิชาทางการพยาบาล ประเด็นสำคัญคือนักศึกษาพยาบาลที่จะจบเป็นบัณฑิตได้ต้องมีการฝึกปฏิบัติจนเกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะที่ดีจึงจะสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการประกอบอาชีพและในชีวิตประจำวันได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดการผลิตบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 ที่ว่าบัณฑิตเป็นผู้ที่มีทักษะในการเรียนรู้ ไม่ใช่ทักษะอย่างเดียว ต้องมีฉันทะและอิทธิบาท 4 ว่าด้วยการเรียนรู้เชื่อมโยงไปสู่สภาพโลกปัจจุบันที่เป็นจริง⁸

2. เรื่องที่ผู้สอนต้องการพัฒนา เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดศตวรรษที่ 21 จะพบว่า เป็นเรื่องที่ผู้สอนควรมีอยู่แล้วและเป็นเรื่องที่ผู้สอนควรได้รับการพัฒนา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่

ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งศตวรรษที่ 21 เด็กยุคใหม่ เช่น นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 มีอายุอยู่ในช่วง 19-20 ปี เป็นเด็กรุ่นใหม่ที่เราเรียกว่า Generation Y คือมีอายุระหว่าง 16-35 ปี หรือเกิดระหว่าง พ.ศ. 2525-2543 เป็นยุคที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง หรือเป็นโลกแห่งดิจิทัล เด็กวัยนี้จึงมีลักษณะพิเศษคือจะมีความสามารถและเรียนรู้เทคโนโลยีต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีความเชี่ยวชาญ²⁷ หากครูไม่สามารถทันต่อการเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดผลกระทบต่อผู้สอนและบัณฑิตที่จะจบในอนาคตได้ ครูจึงควรได้รับการพัฒนาทักษะ 3Rs x 7Cs ในทุกเรื่องตามแนวคิดของ Trilling & Fadel⁷ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามา

3. ด้านการพัฒนานักศึกษา การที่จะส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 ให้เกิดเป็นรูปธรรมควรกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นไปตามเกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร ตัวบ่งชี้ ที่ 3.2 การส่งเสริมและพัฒนานักศึกษา ด้านการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21²⁶ ซึ่งจะต้องร่วมมือกันทั้งผู้เรียนและผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องในสถาบัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ชลบุรีควรวางแผนการพัฒนาที่ส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. สำหรับนักศึกษาควรวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะด้านที่นักศึกษายังมีความเข้าใจน้อย ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เช่น จัดให้มีกิจกรรมที่มีการใช้ภาษาอังกฤษแทรกในรายวิชาที่เรียนทุกวิชา เป็นต้น

2. ด้านอาจารย์ผู้สอน

2.1 ควรได้รับการพัฒนาด้านวิธีการสอน/เทคนิคการสอนแบบต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน เช่น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการทุกปีการศึกษา โดยเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ หรือกระตุ้นให้ไปพัฒนาจากภายนอกสถาบัน เป็นต้น

2.2 ควรลดการสอนแบบบรรยาย และเพิ่มการสอนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนมากขึ้น และใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองมาใช้ได้อย่างเต็มที่

2.3 ด้านทักษะภาษาอังกฤษ เช่น สนับสนุน/ส่งเสริมให้อาจารย์ได้พัฒนาภาษาอังกฤษทั้งภายในและภายนอกสถาบัน จัดกลุ่มย่อยฝึกการนำเสนอ/สอนเป็นภาษาอังกฤษโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ เป็นต้น

3. กำหนดเป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ในการพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะที่มีการบูรณาการระหว่างทักษะที่จำเป็นในการทำงานในสายอาชีพ (Hard skills) และทักษะที่สามารถใช้ได้กับทุกสายอาชีพ (Soft skills) เช่น ทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ การเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะศตวรรษที่ 21 ในระดับสูงขึ้น
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริม/สนับสนุนทักษะศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านผู้สอนและผู้เรียน
3. ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่มีการบูรณาการระหว่างทักษะ Hard skills และ Soft skills

เอกสารอ้างอิง

1. วรางคณา ทองนพคุณ. บทที่1 ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) คืออะไร มีความสำคัญอย่างไร. ใน ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ วรางคณา ทองนพคุณ. เอกสารประกอบทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในอนาคต. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต; ม.ป.ป. หน้า 4-11
2. วิจารย์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้ เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์; 2555.

3. สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ. การปฏิรูปการศึกษาวิชาชีพด้านสุขภาพให้สอดคล้องกับความจำเป็นด้านสุขภาพในบริบทสังคมไทย. มปท: 2555.
4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ; 2556.
5. Partnership for 21st Century Learning. Framework for 21st Century learning [internet]. 2016 [cited 2016 Feb 10]. Available from: <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>
6. พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2557.
7. Trilling R, Fadel C. 21st Century Skills: Learning for Life in Our Times. San Francisco: Jossey-Bass; 2009.
8. วิจารณ์ พานิช. การผลิตบัณฑิตในศตวรรษที่ 21. ใน หนึ่งทศวรรษผลกลาง, ผู้เรียบเรียง. การบรรยายเรื่องการผลิตบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 ; วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2555; มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ; 2555. หน้า 129-152.
9. Gatzke H, Ransom JE. New skills for a new age: Preparing nurses for the 21st century. Nursing Forum. 2001; 36(3):13-7.
10. อริสสา สะอาดนัก.ทักษะจากการจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยศิลปากร กรณีศึกษารายวิชาการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรม. ใน: การประชุมวิชาการระดับชาติ “ศึกษาศาสตร์วิจัย” ครั้งที่ 1” วันที่ 29-30 พฤษภาคม 2557 ; ณ โรงแรมहरษาเจบี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. มปท; 2557. หน้า 2012-19.
11. ปิยะนุช ชูโต. ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการใช้สารสนเทศเพื่อสนับสนุนการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2557 ; 7 : 156-167.
12. ศิริพร จิรวัฒน์กุล. การวิจัยเชิงคุณภาพด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: วิทยพัฒน์; 2555.
13. กมลรัตน์ เทอร์เนอร์, ลัดดา เหลืองรัตนมาศ, สราญ นิรันรัตน์, จิราภรณ์ จัทรอารักษ์, บุญเดือนวัฒนกุล, ทุดิยรัตน์ รื่นเรือง. ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. 2558; 25(2): 178-185.
14. นิสา ชูโต. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แมทปอยท์; 2545.
15. Lincoln YS, Guba EG. Naturalistic inquiry. Beverly Hills: SAGE; 1985.
16. ประนอม บุพศิริ. การสอนบรรยาย (Lecture). 2553. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2559]; เข้าถึงได้จาก: http://meded.kku.ac.th/upload_new/pdf/Fri504127BxgByl.pdf
17. วิฑูรย์ วีรศิลป์. การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนแบบบูรณาการรายวิชาความจริงของชีวิต. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, 2555.
18. Prithishkumar IJ, Michael SA. Understanding your student: Using the VARK model. J Postgrad Med 2014; 60:183-6.
19. รสสุคนธ์ มกรมณี.เรื่องนำวิจัย: การออกแบบการเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2557 ของคุรุสภา ; วันที่ 14-15 กันยายน 2557 ; โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพฯ. มปท ; 2557. หน้า 1-12.
20. กมลรัตน์ เทอร์เนอร์, ศรีสุนทรา เจริญพิพัฒน์, ศุภิสรา สุวรรณชาติ. การศึกษาติดตามสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาพยาบาลหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2537 ปีการศึกษา 2545 วิทยาลัยพยาบาลบรม

- ราชชนนี กรุงเทพ. รายงานการวิจัย. วิทยาลัย
พยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ., 2547.
21. พงษ์ประภากรณ์ สุระรินทร์. English Day
Thailand. 2556. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อวันที่
5 มีนาคม 2559]; เข้าถึงได้จาก: [https://www.
facebook.com/EnglishDayThailand/posts/
387564888036450](https://www.facebook.com/EnglishDayThailand/posts/387564888036450).
22. มุม' เซตร้อนต้อนรับ ASEAN. ตอนที่ 15
ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความ
พร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในปี 2558.
จุลสารเซตร้อนสัมพันธ์. 2555; 28 : หน้าพิเศษ
1-3.
23. จักรแก้ว นามเมือง. บุคลิกภาพของครูและลักษณะ
การสอนที่ดี. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ฉบับ
พิเศษ (วิทยาเขตพะเยา). 2555; 32-7.
24. ัญญา แสงคำ. หลักการสอนที่ดี. 2552. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2559] ; เข้าถึง
ได้ จาก: [http://www.sahavicha.com/? name
=article&file=readarticle&id=1164](http://www.sahavicha.com/?name=article&file=readarticle&id=1164).
25. นกตล ยิ่งยงสกุล. การจัดห้องเรียนเพื่อให้นักเรียน
การสอนมีประสิทธิภาพ. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึง
เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2559]; เข้าถึงได้จาก: [https:
//sornordon.wordpress.com/2012/01/05/](https://sornordon.wordpress.com/2012/01/05/)
26. พิมพ์พร แก้วเครือ. สื่อการเรียนการสอน. 2554.
[อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2559];
เข้าถึงได้ จาก[http://sps.lpru.ac.th/script/
show_article.pl?mag_id=5&group_id=23
&article_id=194](http://sps.lpru.ac.th/script/show_article.pl?mag_id=5&group_id=23&article_id=194).
27. ยาวลักษณ์ โพธิดารา. การจัดการศึกษาทางการ
พยาบาล : สำหรับนักศึกษา Generation Y. วารสาร
พยาบาลศาสตร์และสุขภาพ. 2554;34(2):61-9.